

Heliga danser: ”Att dansa in i Gloriat är underbart”

Intresset för heliga danser ökar. Fler och fler församlingar tar in dansen i verksamheten. – Det händer något med hela dig när du dansar, säger Susann Persson, missions-assistent i Höllvikens församling där dansen haft en stor betydelse.

På de tyska kyrkodagarna i Berlin i slutet av maj framförde Forshaga-Munkfors församling dansmässan Din ljusa skugga för att visa vad svenskt församlingliv kan innehålla. Och nu i helgen hålls en workshop om samma dansmässa på folkmusikfesten Ransäterstämman i Värmland.

Många av dansinitiativen i gudstjänstlivet just nu utgår från Dansa tro–dansa liv och just mässan Din ljusa skugga, som ”länkar samman kyrkans tro och tradition med vår nutid och visar hur man kan fira gudstjänst med hela kroppen, alla våra sinnen och erfarenheter” enligt programförklaringen.

Men heliga danser är ett brett begrepp och inbegriper många varianter av dans och rörelse, från medeltida danser till romska och grekiska. Ibland utgör Frälsarkransen inspirationskälla, ibland, som i Lindome församling, kan en folkdansmässa vara avstampet eller Bachs juloratorium som i Höllvikens församling.

Där har Susann Persson dansat med sin församling i många år och har sedan 2004 lett kurser i heliga danser. Nyligen gick hon en fördjupningskurs i dans hos Karlstads stift och hon har sin fasta dansgrupp som brukar locka 15 personer varannan torsdag.

– Det sker något med oss när vi tar enkla steg i gemenskap i en cirkel till musik. Cirkeldansen har djupa rötter och Jesus dansade enligt den judiska traditionen. Någon gång före 500-talet försvann dansen från kyrkan men nu pågår en återknytning till gamla traditioner.

Susann Persson har dansat i gudstjänster, ansvarat för meditation i rörelse och pilgrimsvandringar i lugn rytm och även lett processionsdanser in och ut ur kyrkan. Även danspass med konfirmanderna brukar hon ha liksom dans i församlingens bibliska trädgård. – Vi har ett behov av att knyta samman själen och anden med kroppen och rörelsen. Vi känner oss levande och livsbejakande i dansen och vi blir en enhet tillsammans. Här i Höllviken dansar vi på många olika sätt och utifrån många olika utgångspunkter, säger hon och tar livsträdsdansen som ett exempel.

Kyrkans Tidning var på besök i församlingen en eftermiddag i maj när dansintresserade möttes i Linnésalen i Kyrkans hus. Där dansade man i genom mässan Din ljusa skuggas danser för att någon timme senare genomföra dansmässan i en gudstjänst.

– Mässan beskriver rörelsen från mörker till ljus och använder dygnets rytm för att bygga dansens rytm, säger Susann Persson. När vi sjunger med och rör oss känns det i hela kroppen. Kroppen är så fantastisk och minns det vi dansar. Att få dansa och känna en överlåtelsebön i kroppen, gå från Kyrie och sedan in i Gloriat är underbart. Tänk att få ta med sig den känslan från söndagen in i vardagen.

Liturgisk dans inte krångligare än psalmsång

All dans med andligt fokus är liturgisk dans. Altaret är i centrum som ett fönster, en öppning till den andliga upplevelsen, det gudomliga, förklarar Cecilia Hardestam i Karlstad stift. Där spelar dansen en viktig roll i gudstjänstlivet.

– Ibland dansar några få, ibland många, tillsammans med enkla steg som inte är krångligare än gemensam psalmsång och bön. I Svenska kyrkan kallar vi det oftast heliga danser, säger Cecilia Hardestam, diakon i Karlstad stift och ansvarig för danssatsningen Dansa tro – dansa liv som är en del av Svenska kyrkans nationella satsning.

– Att få gå in med kroppen först i gudstjänsten, att musiken och det fysiska kommer in först är rätt för många. Medan andra kan uppleva det främmande i att möta Ordet i det upplevda, inte i det framtänkta eller intellektuella.

– Svenska kyrkan omfamnar alla idéer till gudstjänstförnyelse och dansen är ett jättefint exempel på förnyelse.

Ett samtal med Cecilia Hardestam om heliga danser-traditionen bjuder på en historisk exposé över dansen i allmänhet och liturgisk dans och cirkeldans i synnerhet.

Mycket av samtalet kretsar kring dansmässan Din ljusa skugga som dansades för första gången på Världens fest i Karlstad i maj 2014. Nu till helgen, den 9–11 juni, arrangeras en workshop kring mässan utanför Sunne i Värmland. Workshopen avslutas med att dansmässan firas på en loge under Ransäterstämman.

Mycket av arbetet kring heliga danser kommer från prästen Maria Rönn som tog den europeiska cirkeldansrörelsen till Sverige, inspirerad av den kristna mystiken hos Taizé. Hon skrev en bok om dansens teologi 1997 som heter Heliga danser som rit och bön och där finns mycket av det som fortfarande är aktuellt och utvecklas i dag.

Cecilia Hardestam har lett danser i Karlstads stift sedan 2005 och gick sin första dansutbildning några år senare. Ett stort uppsving för heliga danser-traditionen kom för några år sedan när dansmässan Din ljusa skugga skapades. Mässan är en hel gudstjänst där deltagarna dansar tillsammans i sammanlagt tio danser.

Musik, text och koreografi har utvecklats av i tur och ordning riksspelman Maria Hultén Birkeland, diakonen och poeten Kristina Sandgren Furberg, prästen och koreografen Hans Kvarnström samt Cecilia Hardestam själv.

– Hela gudstjänsten dansas men den följer Svenska kyrkans ordning helt och hållet. Prästens uppgift är enbart att läsa instiftelseorden och nattvardsbönen. Det är en fantastiskt fin upplevelse att få vara där, hålla varandra i handen och utföra enkla steg. Tematiken från mörker till ljus är så fin och hela mässan är ett pedagogiskt verktyg att nå människor som inte är så kyrkvana, säger hon.

– Att få gå in med hela kroppen i mötet med Gud och känna sig själv som en del i heligheten ger en stor gemenskap. När du dansar dansmässan ställer du Kristus i centrum och känner i kroppen hur dansen bär dig. Här går jag med mitt tillsammans med alla andra i en gemensam rytm. Dansen gör ordet levande.

Satsningen Dansa tro – dansa liv som löper över ett och ett halvt år har tilldelats 2 miljoner kronor och pengarna används bland annat till en fördjupningskurs för engagerade från församlingar från hela landet. I höst kommer även en grupp att resa till Wales för att dansa cirkeldans med nunnor.

Text: Kajsa Söderberg

Foto: Marcus Gustavsson

